

Alliansfrihet och isolationism

Den debatt som följt på hr Vougts utredning om Achesonplanen är kvantitativt obetydlig, ett bevis på att intresset för våra utrikesfrågor just nu är än mindre än eljest. Sakligt kännetecknas debatten främst därav att flertalet inlägg går ut på ett slött godtagande av utredningens resultat, utan försök att motivera ståndpunktsändringen från hösten 1950, ja, i regel utan en antydning om att en ståndpunktsändring ägt rum. Och dock innebär utredningen ett klart avståndstagande från den enda positiva och väsentliga insats som Sverige gjort i Förenta nationerna.

Enligt FN:s stadga skall organisationen genom beslut av säkerhetsrådet inskrida vid hot mot freden eller fredsbrött. Men denna bestämmelse blir praktiskt betydelselös genom att säkerhetsrådets beslut kräver samstämmighet mellan stormakterna; det ryska vetot hindrar varje aktion — med undantag för Koreabeslutet i juni 1950, som blev möjligt genom att ryssarna tillfälligt vägrade att delta i rådet. Därför kom Achesonplanen till på hösten 1950; den innebär, kort sagt, att generalförsamlingen då säkerhetsrådet är oenigt kan rekommendera (inte befalla) de anslutna staterna att handla för att trygga eller återställa freden. Genom en omväg sökte man vinna något av den kollektiva säkerhet som inte kunnat nås genom tillämpning av själva stadgan. Den svenska utrikesledningen anslöt sig energiskt till planen och ställde i utsikt att Sverige efter vederbörliga lagändringar skulle upprätta en särskild militär styrka för användning vid aktioner enligt Achesonplanen. Hr Undén betonade att även "begränsade bidrag från ett stort antal militärt svaga stater kunna ha en moralisk och psykologisk betydelse långt utöver aktionens rent militära värde". I ett föredrag några veckor efter Achesonplanens antagande, den 24 november 1950, gick utrikesministern till och med i detalj in på hur den tilltänkta styrkan, rekryterad bland frivilliga, skulle organiseras.

Hr Vougts utredning, som nu är tillgänglig i fullständigt skick, avvisar däremot hela tanken på en särskild FN-styrka. Typiskt för ståndpunktsändringen — ty att hr Vougt skriver som hr Undén tänker kan man vara förvissad om — är att medan hr Undén i ok-

tober 1950 framhöll det militära bidragets "moraliska och psykologiska betydelse" använder hr Vougt samma uttryck om vårt instämmande i Achesonplanen, som om nu ett sådant instämmande vore av något värde när tanken på ett handlande i överensstämmelse med planen avvisas. Hela den Vougt-ska framställningen går ut på ett sådant avvisande: vår hållning skall vara "ytterligt restriktiv", vi skall i varje fall inte medverka annat än vid tvister av rent lokal karaktär, så lokal att militärt inskridande av avsevärd omfattning inte behövs. Men Achesonplanen förutsätter just att aktioner för bevarande av freden — eller för avvärjande av angrepp — skall kunna ske i fall då stormakterna är oense; när stormakterna är ense är planen utan intresse, ty då kan ju säkerhetsrådet besluta.

Att döma av en till utredningen fogad översikt över inställningen till planen i olika stater har denna totala negativism inte någon motsvarighet bland

andra stater som röstat för planen. På några håll har man visserligen förklarat sig inte kunna delta i uppsättandet av FN-styrkor, men motiveringen har här varit ekonomiska svårigheter; till denna grupp hör Burma, Chile, Ecuador, Guatemala, Haiti och Irak. Den enda stat som i negativism tävlar med Sverige är Indien — och Indien röstade inte för Achesonplanen.

Sveriges ståndpunktstagande 1950 framstod som ett visserligen blygsamt, men dock glädjande tecken på att även vi ville göra något för den kollektiva säkerheten. Alla partier och tidningar — utom kommunisterna — anslöt sig till utrikesledningens linje. Nu frångås denna linje, och "alliansfriheten" kulminerar i ren isolationism, de flesta instämmer fortfarande som om de inte observerat eller inte vill tala om att något hänt. Det är ett ståtligt bevis på likriktning och likgiltighet i oupplöslig förening.

Det är här inte, det bör framhävas, fråga om att påtaga sig ett offer för att hjälpa andra. Det gäller oss själva. Ty för var och en måste det vara uppenbart att oviljan att på något sätt bidra till den kollektiva säkerheten minskar våra utsikter att få hjälp om vi är de hotade. Den som så restlöst avvisar samarbete för fredens säkrande kan i nödens stund inte kräva hjälp av andra.